

ז' ניסן
26 מרס
יום ד'

ישיבה עם ס.ס.ים בשאלת הקואופרציה. אין מוסד או ועדה לספל בקואופרציה בירושלים. בכלל הועדות בסועצה בירושלים אינן קיימות. יש כאן שני סוגי קואופרטיבים: א) המתכונים סביב הבנין - אינסטלציה, מוזאיקה, חשמל, הובלת משאות; ב) סחט, מסעדה. יש עוד קבוצות לנגרות ומחכת ששנים-שלשה חברים עובדים יחד בסדנאות משלהם.

הקואופרציות של הבנין חלויות בטמפו הבנין. הן קבוצות קבלניות המעסיקות פועלים שכירים, אחדות גם בקביעות. "חרות" - חברה 9-10, מהם גם שנים שאינם עובדים, אבל יש להם מנות חבר של פיהם מקבלים רוחים. הפועלים השכירים עולים על מספר החברים העובדים בשכר בחעריף של האגודה, אבל יש סכסוכים בענין השכר. המחלמדים עובדים על-פי חנאי הסועצה - בכניסה 16 גרוש, בכל חצי שנה מוסיפים 1 שילינג, עד שמגיע לשכר 30 גרוש. כעבור שנתיים קובעים אם הוא נשאר לעבוד בקביעות - או עליו לעזוב. מהמחלמדים שנכנסו לחרות זה חמש שנים רק שנים נחקבלו כחברים לקואופרטיב. מה היא, איפוא, הקואופרטיביות של חרות ? תיקו.

הסועצה דרשה חשבונות חרות - אך הקואופרטיב סרב. זה שנה וחצי שהחשבונות נבדקים ע"י מרכז הקואופרציה. חרות רכשה מכונה משוכללת לכנון, רכשה מחסן כלים גדול למכירה וקבלנים (נהפכו, איפוא, לסוחרים ?)

במצוקה המסחרית המחסן הזה מעיק עליהם, נוסף על המחסור בעבודה שמורגש עכשיו. נחקשרו לקבלן האנגלי Maude והספיקו לו חברים - והפסידו בעסקים אלה כ-1,600 לא"י. לרגל קושי מצבם הם לוחצים עכשיו על פועליהם השכירים.

דרגה - 10 חברים, אינמטלציה, עולים על חרות במובן החברתי, כי הם יותר עניים, ומצבם העסקי יותר רופף, ומרגישים יותר תלות בהסתדרות. עובדים בכל הארץ, פועליהם השכירים מעטים, לפי צורך עבודתם; מקבלים עבודה כמתירים ירודים ובחנאי תשלום רעים (לתשלומין ארוכים וכדומה) ונמצאים במצוקה גדולה, שגברה ביחוד בחדשים האחרונים.

שומר - קואופרטיב למוזאיקה קיים זה שנה, 4 חברים. המקצוע הזה בכללו ירוד, נמצא בעיקר בידי חיסנים. "מחס" - חדש, נוסד ע"י עולים חדשים, חיטים וכובענים, 6 חברים, מסודר מבחינה חברתית, עומד בקונטקט את המועצה, רוב קוניהם פועלים.

הובלה - מקום בעלי עגלות, עכשיו בעלי לורי (12) עם שני זו גות פרדות, עובדים בחברת ה"אשלג", מובילים קבועים למאפיח "ברמן" הגדילה - מצבם לא רע, אך רובן עליהם חוב המכונות.

כל אחד רכש את המכונות על חשבוננו, קבלת העבודה היא ע"י הקואופרטיב כולו, אולם כל אחד מקבל שכר לפי עבודתו; המכונות של כל אחד אינן שוות. יש גדולות ויש קטנות, ויש הבדל ביכולת ההובלה של כל אחד, על יסוד הבדל זה יש סכסוכים בין החברים.

הם מספיקים אבן טחונה לקבלני בנין, קונים את החומר ומוכרים אותו, ומסחבכים במסחר זה וגם מוצגים בפני נסיונות של ספיקולציה

וניצול. ברור שקואופרטיבים אלה ודומיהם הם רק אחד הגלויים של מעבר חלק הפועלים למעמד של לא פועלים (קבלנים, סוחרים, בעלי-מלאכה וכו'), שמחזוה בארץ בצורה שונות..

המסעדה - אולי הקואופרטיב היחיד הראוי לשם זה.

הרכוש הוא של החברים (16 פלום 8 מועמדים, מהם 3 חברים, וכל השאר חברים). קבלו הלוואה (73 לא"י) ממועצת הפועלות (50)

וממ.פ.י. (23). כל חבר הכניס מניה של 10 לא"י. נוסד

ב-1.1.29 מ.פ.י. הכניסה מנהל (וז'בסקי מפלוגת עין חרוד)

שהצליח. המסעדה התפתחה יפה ועברה לדירה יותר גדולה. במשך

שנתיים צברו ריות של 500 לא"י. בחחילה עבדו בשכר של $2\frac{1}{2}$

לא"י ואוכל ועבדו 10 שעות ליום במשך $6\frac{1}{2}$ ימים לשבוע (בערך

66 שעות בשבוע), עכשיו עובדים 8 שעות ביום, 6 ימים בשבוע ומקבלים

חופשה שנתיים של שבועים, במקרה מחלה מקבלים שכר למשך שבועיים,

השכר הוגדל עד 3,75 לחודש. לעובדים למעלה משנה במוסד מקבלים

הוספה של 50 גרוש לחודש באופן חד-פעמי. העובדים מקבלים אחוז

ברוחים שעולה עד 75 גרוש לחודש. רוחים נתחלקו בשנה וחצי במשך

השנתיים. המועמדות מקבלות 25 גרוש לחודש מהרווחים. מהריות גם

מפרישים 10% לחברה העובדים בהתאם לחקנות, 50% לקרן שמורה, השאר

מחולק לפי החלטת האספה הכללית. לב"כ חבה"ע יש זכות ויטו על החלטות

פרינציפיות. חקנות הקואופרטיב נאשרו ע"י הממשלה לפי הטופס

שנקבע מטעם מרכז הקואופרציה. מחירי האוכל נקבעים ע"י הנהלת

המסעדה, הנבחרת באספה הכללית. בין החברות יש סכסוכים אך אין

הדבר משפיע על העבודה. שוררת אחריות בעבודה, משמעת, אינטנסיביות,

מספר האוכלים הוא בערך כ-400 ליום.

עומדים לפתוח סניף באזור אחר של העיר. הסוכה עומדת

לפתוח גם מכסה קואופרטיבית.

יש לחץ רב מצד פועלות שרוצות להכנס לעבוד במסעדה.

בין העובדות גדול אחוז הנשואות. המסעדה קנתה במשך השנה מתנובה

בסכום 600 לא"י. הקניה היא במזומנים. הלקוחות מקבלים קרדיט

בערבות מספיקה. אחוז האוכלים בהקפה הוא בערך 30%. אחוז החובות

האבודים הוא לא גדול.

המסעדה מכניסה מזמן לזמן שפורים, וע"י כך מוכרות

גם המסעדות הפרטיות להכנים שכלולים.

אה"צ - ישיבה עם ועד הפקידים. שאלתי אם אין בקרב

הפקידים חברים המוכשרים למלא תפקיד בחוץ ההסתדרות במקום, ואם

יש - מדוע אינם עושים זאת.

לדעת נמירובסקי - יש ויש, לא בבחי"מסחר ומוסדות פ"טיים

אולם במוסדות הלאומיים יש, אך הפקידים סוברים שמצד ההסתדרות יש

יחס של ביטול לפקידים. הפקידים גם לא הוזמנו לעבודה. אילו

היו פונים למספר תברים - זימן, ד"ר לוי (בקה"ק), בן-שמע, יוסף

רבינוביץ, אריכא, בנימין אהרונוביץ (עבד מקודם בדגניה, עכשיו

במחלקת החנוך), ברוך יפה, תנחום ברמן (בהדסה), לומר, שוחטמן

(בספריה) מרצה ועוד - היו ודאי חלק מהם נענים.

הסניף עסוק עכשיו בארגון פקידים בחי"מסחר. החניות

פתוחות כאן בלי הגבלה. בעזרת ב.צ. עשתה ההסתדרות לפני המאורעות

פעולה לסגירת החניות בשעה שבע. ארגנו בקשה של 300 חנונים

וסוחרים יהודים וערבים למושל. הוזמנה ההסתדרות, החנוונים
היהודים והערבים. פתרי נששיבי התנגד לדבר זה הפוגע ברגשות
בדתיים של המושלימים. לרגל המאורעות נפטקה הפעולה, בזמן
האחרון נהחדשה שוב. נעשה הסכם עם כמה סוחרים גדולים לסגירת
החנויות, הסכם זה נוגע לשבעה פקידים. לאחר ההסכם החלו לארגן
את הפקידים. מא' במרס נכנסו 12 פקידים להסתדרות. הפעולה
עם סוגי סוחרים אחרים נמשכה. קושי גדול יש עם הספרדים.
נבחר ועד הסקציה של פקידי בחי-מסחר, ולדעת נסירובסקי יש צורך
בקלוב לפקידי בחי-מסחר. יש כמה פקידים שאינם יודעים גם חשבון,
אין להם אמצעים ללמוד, ועל ההסתדרות לבוא לעזרתם.

בשבע בערב - באה אצלי משלחת של "עולים חדשים" -
חלוצים פולנים בני שנה-שנתיים בארץ: ז'טלניצקי $2\frac{1}{2}$ שנים
בארץ, בפולין פוע"צ, היה שנתיים בקבוץ המאוחד, עבד בגשר.
לפני כ-4 חדשים בא לירושלם, עכשיו "בורד". וכססן, $1\frac{1}{2}$ שנה
בארץ, פרייהיים קורלנדר - כמו וכססן. קולטון, מהתאחדות,
16 חודש בארץ. פוכסמן 11 חודש, מגורדוניה. הללו נבחרו לפני
ארבעה חדשים באספה של "עולים" - בני שנה ושנתיים - שנחאספו
כ-70 איש להרים צעקה נגד חוסר עבודתם, רעבם, התנכרות ההסתדרות
אליהם, היחס הרע של הותיקים, אכזבותיהם בארץ.

הדחייה לאספה באה במדה ידועה מצד פוע"צ. האספה
החליטה לא לפנות למועצה, כי אין עוד אסון בה, אלא להפגש עם
חוג"ף של ההסתדרות. פוע"צ הציעו לסדר הפגנה - אבל הצעה זו

נדחתה ע"י הרוב. מחשיחה עם תב"ר המשלחת הסתננו טענות אלו:
"החלוצים" לא מצאו בארץ את ההסתדרות שסיפר עליה בגולה. מצד
הוחיקים מצאו לגלוג, אדישות, חוסר עזרה, ולפעמים גם ניצול.
ההכשרה שקבלו בחו"ל לא הכשירה אותם לשום מקצוע, וכשצאו לארץ
לא יכלו למצוא עבודה. מחוסר קשרים בארץ - היה קשה להם "להיות
בהקפה". רבים מהם טרם הורגלו בכלל לעמוד ברשות עצמם - כי זה
רק יצאו מבית אבא. המרירות גדלה כשהסתובבו זמן רב בלי עבודה
ורעבו. אחדים נכנסו לפרקציה, אחדים לרויזיוניסטים, אחדים
לפוע"צ. "השמאל" מבטית ימי עבודה לאלה שעומדים להכנס במפלגתם.
מהעבודה שהם מקבלים בשוק הפרטי מחוץ ללשכה הם מחלקים לחבריהם
מחוסרי העבודה, אבל רק לחברי המפלגה. החלוצים ראו שההסתדרות
היא מחוסרת אונים לקלוט אותם - ואבדו את אמונם בהסתדרות.
בין "העולים" - בני העליה החמישה - רבים שהיו תורים
בקבוץ ועזבו אותו מסבות שונות. בתור בודדים אינם יכולים להסתדר,
כי אין להם מקצוע. הפועל הוחיק מוצא לפעמים עבודה ע"י קשריו
את אנשים שונים - החלוצים אין לו אפשרות זו. אינו מכיר את הקבלנים
הפרטיים, גדולה ההתמרמרות נגד ההסתדרות על שאינה נלחמת בקבוצות
הקבלניות שהפסדו את כל השוק הפרטי ומנצלות פועלים. מחוץ כעס
הציעו רבים ללכת לעבוד אצל קבלנים פרטיים ב-10 - 16 גרוש ליום
למען הרוס את הקבוצות. אין ההסתדרות דואגת שהחלוצים ילמדו מקצוע,
אין מכניסים אותם לקבוצה. הלשכה אינה נענית כלל לחלוצים, כי תמצב
קשה והעבודה אינה ברשותה, רק במסעדה אפשר עוד לפעמים להשיג יום
עבודה, כי כשנחוצה לקבוצה פועל - אינה פונה ללשכה אלא מחפשת אותו

בשוק או במסעדה. וכשהחלוץ מוצא במקרה יום עבודה - עליו לעבוד 9-10 שעות ושכרו קטן, והוא חלוי לגמרי בפועל הותיק.

גמרנו שבשבוע הבא תסודר ישיבה עם מ.מ.ים בהשתתפותי, ואחר-כך תקרא אספה כללית של "העולים" לבירור המצב והיחסים.

בערב. ישיבה עם ועד הסניף. שמעוני - אחרי הבחירות נשתתף הכל. בזמן האחרון נסו להקים הריסות הסניף. יש פה כ-400 חבר, 80% פועלים, 20% פקידים. מהסורים רק 5-6, רק כ-10% חברות. משלמי מסים 120. מזמן האיחוד נכנסו 200 לא"י מססים, סגנית לבחירות הכניסה 80 לירה ומרכז נשלחו 52 לא"י. גרעון יש 40, מלבד 17 לא"י גרעון מהבחירות. פעולה יד בוחית רק הרצאות. רצו לסדר חוגים - אבל מפני מציאות הסמינריון לא נחגלה הרצון לכך מצד החברים. הקלוב משמש בעיקר את הבחירות. לפני הכנס הבחירות - היה אולם הקלוב ריק. (בבחירות למעלה מ-100 חבר). הסניף נותן עזרה לנוער העובד. יש כאן קלוב של נוער חיסוני "בני שלום" - עובד בחוכם חברנו קמנצקי. הפעולה בשכונות קשה, בביח הכרם יש סניף לבחירות.

לוי - אין שום קשר בין המפלגה ובין ההסתדרות. במשך השנה לא היו אולי שתי אספות על ענייני ההסתדרות. יש בעיר הרבה חברים המוכשרים לפעולה - אך לא מפעילים אותם ולא מטילים עליהם עבודה. חטר מרכז בעל השפעה וסמכות. מנהלי ההסתדרות פה אינם מקרבים חברים, אינם מציגים לבירור בפני החברים את השאלות הקומדות על הפרק בהסתדרות.

רבינוביץ - הצבור בירושלם נחפרק. קבוצות מנצלות
ואנשי המועצה הם יחידים במלחמתם - ואין עוזר להם. תאי המפלגה
באגודות אינן קיימים. משונה, שהאגודה הכי מאורגנת היא אגודת
האופים.

קדרי העסקנים הישנים הלכו ונשתלקו - וחדשים אינם
באים. החברים שהיו פעילים - עוזבים אחד אחד את המערכת.
בנימיני - עד עכשיו לא בא איש מהמרכז לדרוש ולבחון
המצב, בכל האספות התמרסו החברים על רחוק המרכז.
כהן - מזכיר אגודת פועלי העץ - נוצר כאילו מצב
שאין למפלגה מה לעשות, כי העניינים מרוכזים בהסתדרות. הפועלים
פונים להסתדרות מחוץ צרכיהם. הצבור אמנם פורק עול - אבל אין
להגזים. בצבור חרד על העניינים של החנוכה; למשל, לבחירות הלך
לא רק מחוץ התרגזות נגד הרוזניסטים.
המועצה שומרת רק על הקיים - אבל אין סגת בין הצבור
ובין שליחיו. יש רכוז מופרז. עכבו פגישות ארציות של האגודות
המקצועיות.

יש נוער וממנו אנו צריכים להבנות.
נעמן - האשמה במרכז. המפלגה לא הגדירה שטח פעולתה.
כל מה שהמפלגה עושה יכולה הייתה ההסתדרות לעשות. אין מרכז כובד
במפלגה שמביבו יתרוזו חיי המפלגה. אין החבר יודע מה הן זכויותיו
וחובותיו. החבר צריך לכוון את ההסתדרות והישוב, לשאת בעול
אחריות צבורית. אין מצביעים על שאלות שמבררים. לא התחשבו עם
החברים בקביעת רשימת המועמדים לאספה"נ. המרכז אינו שואל דעת

הסניף בשאלות עיקריות. המפלגה כרגע אינה אלא קבוצה קטנה של חברים המכריעים בעצמם את השאלות. לא יחנן שקלוב המפלגה יהיה רק מקום פגישה ושיחה. הוא צריך להיות קלוב פוליטי.

קצנלסון - אין לשכות שלאחר האיחוד לא ניתנה האפשרות להגדרה ולהתגבשות - מפני המאורעות. יש צורך להעביר תכונים סכומיים מה"א לירושלם. הבחירות הוכיחו הצלחת האיחוד. אפשר לגייס מה 1,000 חברים, אם 3,000 בחרו בנו. (חברים מעירים שעד היום לא נשלחו פנקסי חבר).

פינקלשטיין - אמנם אין קשרים מה בין המפלגה ובין ההסתדרות, אבל מי צריך להקים קשר זה? מחנוד להערכת ב.ג. שיש כאן אדמיניסטרציה מסודרת בהסתדרות ואין תנועה חיה. אין פעולה ההסתדרות - עבודה, ארגון - מזדהה עם התנועה. היא נשענת על התנועה, מסתייעת בה - אבל אין היא התנועה.

ארס - למרות החלטות כל המוסדות - עובדים בירושלם בשוק 9 שעות. יש הורדה שכר שפועלי הבנין בירושלם לא ידעו אף פעם. הקבוצה מתפוררת, פועלי הקבוצות נהפכים למנצלים. מושבי המועצה אינם נקבעים בסדר. לא נוחנים דו"ח במועצה. סיעת המפלגה במועצה אינה במלואה. ועד הסניף החלים לצורך שני חברים.

מסרתי בקצור דעתי - שנחברת לי בימים האלה - על מצב ההסתדרות והמפלגה בירושלם ועל עיקרי הפעולות המוסדות לפנינו. הצעתי לבחור ועדה של 3-5 לעבוד תכנית פעולה ולקבוע רשימת 40-50 חברים, פועלים, סורים ופקידים, שיגשימו תכנית זו. נבחרה ועדה (פלר, כהן, ארס, קצנלסון, לוי וחברי המזכירות) ומחר יתאספו יחד אחי. הזמנתי גם את בן-צבי לישיבת הועדה.
